

صد سال شعر فارسی / ۱۸

دلی به روشنی مهر

گزیده شعر محمود شاهرخی

پژوهش و گزینش:
ساعد باقری - سهیل محمودی

شرکت سهامی کتابهای جیبی
وابسته به مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۰

تهران، خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال،

صندوق پستی ۴۱۹۱ - ۱۱۳۶۵

شرکت سهامی کتابهای جیبی

www.amirkabir.net

صد سال شعر فارسی / ۱۸

عنوان کتاب:

دلی به روشنی مهر

(گزیده شعر محمود شاهرخی)

پژوهش و گزینش:

ساعده باقری - سهیل محمودی

مدیر مجموعه:

سجاد محمدی

ویراستار:

فاطمه سالاروند

حروفچین: صبا جاوید

طراح جلد: محمدرضا نبوی

صفحه‌آرایی: امیر حسین حیدری

نوبت چاپ: اول (۱۳۹۰)

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: چاپخانه سپهر، تهران:

خیابان ابن سینا (بهاستان)، شماره ۱۰۰

شمارگان: ۳۰۰۰

بها: ۲۵۰۰۰ ریال

کاغذ نخودی ۱۰۰ گرمی

همه حقوق محفوظ، هرگونه نسخه‌برداری اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی یا جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گزیده در مستندنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

سرشناسه شعرخی: محمود ۱۳۸۸-۱۳۰۶.

عنوان و نام پدیدآور: دلی به روشنی مهر، گزیده شعر محمود شاهرخی / پژوهش و گزینش ساعده باقری سهیل محمودی.

مشخصات نشر: تهران، امیرکبیر، کتابهای جیبی، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۵۵ ص.

فروتن: صد سال شعر فارسی: ۱۸.

شابک: 978-964-303-329-3

وضعیت فهرستنویسی: فیلد

موضوع: شعر فارسی - قرن ۱۲.

شماره افزودن: باقری ساعده ۱۳۳۹ - گردآورنده

شماره افزودن: محمودی سهیل ۱۳۳۹ - گردآورنده

شماره افزودن: صد سال شعر فارسی: [ج ۱۸].

ردیف: کنگره ۱۳۹۰ ج ۱۸ ص ۹۸ الف ۸۱۱۲ PIR

ردیف: دیوبی: ۱/۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۰۳۷۲۵

دربارهٔ مجموعه

الهی در زبان ما صواب آر
ز کز گفتن زبان را در امان دار

مجموعهٔ صد مجلّدی «صد سال شعر فارسی» - به یاری حق - پاسخی است به یک نیاز چندوجهی از سویی این مجموعه سامان دهندهٔ نگاهی گذراست به شعر صدسال اخیر، تا آشنایی مجمل اما فراگیر علاقه‌مندان شعر فارسی را به‌طور عام و دانش‌آموزان و دانشجویان رشتهٔ ادبیات فارسی را به‌طور خاص با شعر این دوره سبب شود؛ و از دیگر سو قرار است جبران‌کنندهٔ برخی نادیده‌انگاری‌ها و چشم‌پوشی‌های برآمده از «دعوی قالب‌ها» باشد.

- ما مؤلفان در انتخاب آثار هر شاعر تلاش کرده‌ایم تا از این چند چشم‌انداز غافل نشویم:

(الف) بهترین آثار هر شاعر (طبعاً به انتخاب و پسند مؤلفان).

(ب) معروف‌ترین آثار هر شاعر که گاه بی‌آنکه نام شاعر برای عامه روشن باشد، بر سر زبان‌ها افتاده است.

(ج) آثار جریان‌ساز که ممکن است در زمره بهترین یا معروف‌ترین آثار شاعر نباشد؛ اما با استقبال‌ها و تضمین‌های شاعران دیگر، یا با نقد و نظرهای گونه‌گون، تأثیرگذار بوده؛ و یا آنکه ناظر به رخدادی بوده که سبب شده است آن شعر مورد توجه قرار گیرد.

- تلاش کردیم بدون افراط و تفریط، کوشش‌های منتهی به غنای شعر فارسی را منعکس کنیم و از تعصب‌ها و دشمنی‌ها نسبت به شیوه‌ها و قالب‌های شعری که گاه سبب بی‌توجهی به بخشی از فرهنگ و شعر روزگار ما شده، برکنار بمانیم.

- در سیر تدریجی مطالعات و انتخاب آثار شاعران و نتیجتاً ترتیب چاپ آثار، برای گریز از یکنواختی و تکرار و مشابهت آثار شاعران نزدیک به هم (از دو منظر زمان و زبان) اصل را بر تنوع مجلدات نهادیم. تقدّم و تأخر زمانی شاعران برای ما در ترتیب این مجموعه، اصل و اساس قرار نگرفت؛ به دیگر زبان، بر «حال» خویش تکیه کردیم و از پیش‌اندیشیدگی تکلف‌آمیز دوری جستیم.

- بی‌آنکه به رسم معمول اما ناخوشایندی محصور باشیم که تقدیس و ستایش را تنها شایسته «رفتگان» می‌داند، به سراغ مجموعه کامل و یکپارچه به‌جامانده از شاعران درگذشته رفتیم تا حاصل عمری تلاش آنان را به‌تمامی در اختیار داشته باشیم.

- غبار نشسته بر برخی دیوان‌های شعر، نتیجه قظور بودن و حجم بسیار آنهاست که غالباً مخاطبان عام شعر، کمتر سراغی

از این آثار می‌گیرند، حال آنکه در همین قدم‌های نخستین، بسیار به شعرهایی برخوردیم که قطعاً انتخاب و نقل آنها در مجموعه‌های گزیده‌تر نقشی مهم در پیوند مخاطبان با این آثار ایفا خواهد کرد؛ و این یکی از دلخوشی‌هایی بوده است که مؤلفان را به پدید آوردن این مجموعهٔ گزیده‌ها ترغیب کرده است.

— مؤلفان نیمی از راه را با تلاش و توانی در وسع خویش طی کرده‌اند، بی‌تردید نیمهٔ دیگر راه طی نخواهد شد، مگر با معرفی شایستهٔ این مجموعه به دانشجویان، دانش‌آموزان و سایر علاقه‌مندان شعر که در نهایت به تحکیم پیوند جوانان این مرز و بوم با شعر فارسی خواهد انجامید. چنین باد...

وَبُنَا لَا تُؤَاخِذُنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَاْنَا

فهرست

۱۳.....	مقدمه - محمود شاهرخی «جذبه» (۱۳۰۶ - ۱۳۸۸)
۳۳.....	غزل‌ها
۳۵.....	آتش عشق (ای ماه رفتی و من باز، ماندم چو مردابِ برجا)
۳۶.....	شوق دیدار (بر دوش جان من، شده تن، بار ای خدا)
۳۶.....	تحفه درد (نگارا جز به بویت بر نیاید یک نفس ما را)
۳۷.....	خزان امید (چه گویمت که چسان کرده مجروح زار مرا)
۳۸.....	کیمیای مراد (خارِ عشق دوست تا آویخت در دامن مرا)
۳۹.....	مقام انسان (خُمش خُمش! که نیابد شکوه ایمان را)
۳۹.....	بادۀ عشق (کیشید ای سحر آینه رخسار شما)
۴۰.....	در شب مهتاب (بیا که کار به کام است در شب مهتاب)
۴۱.....	جلوه دوست (مستم از چشم او، نه جام شراب)
۴۲.....	اعجاز دل (نی غریبانه کند ناله چو دمسازِ دل است)
۴۲.....	دولت عشق (بیا که ملک جنون، مرز بیکرانه ماست)
۴۳.....	حلقه دیوانگی (تا دوتا همچون کمان با پیر نتوانی نشست)
۴۴.....	موج خیز سرشک (بیا که باغ، نگارین چو دفتر مانیست)
۴۵.....	امام ثامن (شبی به کعبه وصل تو راه خواهم یافت)
۴۶.....	جاذبه عشق (ای گل انداخته از شرم تو روی گل سرخ)
۴۶.....	رها تر از نور (دردی کشان ز شبنم و گل باصفا ترند)
۴۷.....	خلوت دیدار (نوبهار آمده امسال به آیینِ دگر)

- مرثیه دل (دیشب عنان طاقتم از کف ربود اشک)..... ۴۸
- ناله شوق (عاشقی زارم که دور از کوی یار افتاده‌ام)..... ۴۹
- شور جنون (زلف را افشان مکن، من بسته دام توام)..... ۵۰
- حسرت جوانی (دردا گذشت با غم و حسرت جوانی‌ام)..... ۵۰
- نقش روی دوست (دردا، به کوی وصل گذاری نیافتم)..... ۵۱
- مرداب در گویر (من آن شبم که ز بخت سیه سحر نشدم)..... ۵۲
- سودای محبت (ز دریای خروشان خاطری شوریده‌تر دارم)..... ۵۳
- در انتظار سپیده (نبرد زین شب یلدا به روز راه، دلم)..... ۵۳
- صفای آینه (منم که پرده رخسار یار خویشتنم)..... ۵۴
- اشک حسرت (ما بی‌نشان به ورطه غم‌ها فتاده‌ایم)..... ۵۵
- دریغا مردمی (ما حاصل از حیات به جز غم ندیده‌ایم)..... ۵۶
- صفای بیرنگی (ما دُر دکشان هست ز صهبای آلتیم)..... ۵۶
- رسم عاشقی (نسیم آسا سفر کردیم و رفتیم)..... ۵۷
- آشنای راز (ما پاکدلان پاکبازیم)..... ۵۸
- هستی بی اعتبار (بیا به ماتم دل، زارزار گریه کنیم)..... ۵۹
- فرزند خلف (چو در باغ ازل شمشاد من روید پیش از من)..... ۶۰
- تشریف قرب (ای آن که عاجز است زبان از ثنای تو)..... ۶۰
- خلوت اسرار (دوش تا ره یافتم در خلوت رخشان آه)..... ۶۱
- حیات جاویدان (تا کی غم تن، ای جان آگاه)..... ۶۲
- خلوت سحری (بیک صبا ز چه ره پیوسته دره‌دری)..... ۶۳
- شوق دردمندی (تو که دل ربودی از من به فنون درباری)..... ۶۳
- دل من (دل من ای بی محزون، ز چه در شور و نوایی)..... ۶۴
- قصیده‌ها..... ۶۵
- کبوتر حرم (بیر گلرنگ سحر، تا می به ساغر کرد)..... ۶۷
- مظهر آیات (ماه من پرده ز رخسار چو برگردد)..... ۶۹
- همای عزت (هر آن که نفس سبکبار را عنان گیرد)..... ۷۱
- آشفته بازار (مهر نام از «جوانمردی» کز آن دیگر نشان کم شد)..... ۷۳
- میلاذ نور (روشان تا جلوه آن مهر تابان دیده‌اند)..... ۷۴
- داغ اوستا (زار می‌گیرم و از گریه دلم وا نشود)..... ۷۷
- جلوه حق (یک ره ای اهل نظر، آن رخ زیبا نگرید)..... ۷۹
- اعتراف (حیرت نصیب گردش دوراتم)..... ۸۲
- بر موج حادثات (شب بود و تیره گنبد گردان)..... ۸۴
- خشم درون (شب سیه بود و نهان ماه ز پیرامن)..... ۸۸

- فرّهما (ای نای دهر پر ز نوای تو یاعلی)..... ۹۰
- مثنوی‌ها..... ۹۳
- ایاتی برگزیده از منظومه خلوتگاه عشق..... ۹۵
- [خطابه آن مقتدای عاشقان در شام عاشورا]:..... ۹۷
- [عاشورا، روز تجلی پرشکوه‌ترین عشق،
- پرشورترین حماسه تاریخ]:..... ۱۰۰
- [در ذکر علی اکبر (ع)]:..... ۱۰۲
- [در ذکر ابوالفضل العباس (ع)]:..... ۱۰۵
- [در ذکر قاسم ابن الحسن (ع)]:..... ۱۰۸
- [در ذکر اباعبدالله الحسین (ع)]:..... ۱۱۰
- [وداع آخر]:..... ۱۱۳
- [در جهاد و شهادت مولی‌الکونین اباعبدالله الحسین (ع)]:..... ۱۲۱
- [کاروان خورشید]..... ۱۲۶
- شعر راستین (چنان فشرد سرانگشت درد، نای مرا)..... ۱۲۸
- دشمن بیداد (دوش با چهری دُرم، چشمی پُر آب)..... ۱۳۰
- آینه حسن ازل (ای تو بهین گوهر دُرّ وجود)..... ۱۳۲
- غروب خورشید (ای دلِ محزون بی آرام من)..... ۱۳۴
- علی تنهاست (ای خوش‌آواز خرویس سحری)..... ۱۳۶
- رباعی‌ها..... ۱۳۹
- ثبات عهد (افراشت به کوی عشق برچم عباس)..... ۱۴۱
- پای خیال (ای دوست دمی نگر به حالِ دل من)..... ۱۴۱
- کفر و ایمان (از آتش شعله‌ناکِ دل، جانم سوخت)..... ۱۴۱
- وصال صبح (آن زنده‌دلی که در طریق طلب است)..... ۱۴۲
- در عینِ عدم (از آتش عشق دم‌به‌دم می‌سوزم)..... ۱۴۲
- باده و نقل (در بزمِ غم تو دل بُود نایی من)..... ۱۴۲
- قالب‌های دیگر..... ۱۴۲
- اندوه غربت (می‌خواندم آن خطّه که سامان من آنجاست)..... ۱۴۵
- باده خیال (با دیدگان بسته چو میخوارگان مست)..... ۱۴۷
- سرمایه توفیق (گله‌مندم ز طبع سرکش خویش)..... ۱۴۸
- دو بند از ترکیب‌بند «شمع حقیقت» (آزاده‌ای که کعبه عشق...)..... ۱۴۹
- داغ لاله‌رویان (تعالی‌الله که چشم بخت را بیدار می‌بینم)..... ۱۵۱
- واژه‌نامه..... ۱۵۳